

Fångar av orättvisa: Hur Israels fängelse-system och Hamas gisslantagningsstrategi upprätthåller en cykel av lidande

Den långvariga konflikten mellan israeler och palestinier återspeglas tragiskt i cykeln av fångar: Israels system med godtyckliga frihetsberövanden, tortyr och avhumanisering av palestinier, och Hamas gisslantagning som svar. Båda metoderna orsakar omätliga lidanden. Palestinier lever under det konstanta hotet om att försvinna in i ett system utan rättvis rättsprocess, medan israeler sörjer sina anhöriga som hålls fångna av väpnade grupper. Resultatet är en evig återkopplingsslinga av trauma, ilska och radikalisering.

Denna cykel hade kunnat brytas – senast genom förhandlade avtal i oktober 2023 som kunde ha frigivit fångar på båda sidor. Men Israels regering, under premiärminister Benjamin Netanyahu och pådriven av extremistiska element, valde eskalering framför diplomati, vilket satte nyckelförhandlare åt sidan och förlängde lidandet. Vägran att avsluta Israels olagliga fängelseregim och avvisandet av diplomatiska kanaler befäste smärtans spiral.

Israels fängelseregim: Institutionaliserad orättvisa

Sedan 1967 har Israel använt administrativt frihetsberövande och militärdomstolar i de ockuperade palestinska territorierna som kontrollverktyg. Dessa mekanismer fungerar helt utanför internationella rättsnormer. Palestinier kan fängslas på obestämd tid utan åtal eller rättegång, baserat på hemliga bevis, utan effektiva möjligheter till överklagande. Militärdomstolar, med en fällande dom på nära 99,7 %, fungerar som verktyg för tvång, inte rättvisa. Dessa metoder strider direkt mot **FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna (artiklarna 9 och 10)**, **Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (artiklarna 9 och 14)** och **Fjärde Genèvekonventionen (artiklarna 64–66)**.

Tortyr och misshandel är systematiska. Flera rapporter från FN-organ och människorättsorganisationer har dokumenterat användningen av misshandel, stresspositioner, vattenboarding, elchocker, sexuella förnedringar och våldtäkt med föremål. En rapport från 2015 katalogiserade minst 60 fall av sexualiserad tortyr mellan 2005 och 2012. Dessa handlingar bryter mot både **Konventionen mot tortyr (artiklarna 1 och 16)** och **ICCPR artikel 7**, som förbjuder tortyr under alla omständigheter.

Sedan den 7 oktober 2023 har dessa övergrepp eskalerat dramatiskt. Fram till augusti 2024 hade minst 53 palestinska fångar dött i förvar, många med tecken på tortyr. Barn så unga som 14 år har utsatts för tvångsnakenhet och förnedrande behandling. I praktiken berövas palestinier som hålls under sådana förhållanden inte bara frihet utan också

mänsklighet. Med tanke på handlingarnas systematiska natur och avsikten att sätta press på en civilbefolkning kan dessa handlingar anses uppfylla definitionen av gisslantagning enligt **1979 års internationella konvention mot gisslantagning**, som inkluderar att hålla individer under hot om skada eller död för att tvinga en tredje part – i detta fall det palestinska samhället – till handling.

Psykologisk förödelse i det palestinska samhället

Traumat från godtyckliga frihetsberövanden sträcker sig långt bortom fängelsemurarna. Familjer lever i ständig rädsla för att deras nära och kära – särskilt barn – ska tas mitt i natten, hållas isolerade och utsättas för tortyr. För många palestinier innebär ordet "arrest" inte rättvis rättsprocess – det innebär försvinnande, våld och potentiellt död. Fram till 2024 hade över 9 500 palestinier frihetsberövats, vilket göder kollektiv skräck och sorg.

Detta utbredda lidande genererar inte passivitet, utan motstånd. Familjer och samhällen, desperata efter svar, vänder sig ofta till de enda entiteter som lovar inflytande – väpnade grupper. Detta är inte en rättfärdigande av våld, utan ett erkännande av den psykologiska verkligheten: när ditt barn fängslas olagligt, torteras och det är stor sannolikhet att du aldrig ser dem levande igen, är instinkten att göra *vad som helst* för att säkra deras återkomst djupt mänsklig. Denna psykologiska nödvändighet, även om den inte är en ursäkt enligt internationell rätt, är nyckeln till att förstå Hamas strategi.

Hamas gisslantagning: Olovlig men begriplig

Den 7 oktober 2023 tog Hamas 251 israeliska gisslan, vilket chockade världen. Handlingen var olaglig och moraliskt oförsvarbar enligt **1979 års gisslankonvention**, som otvetydigt förbjuder att civila tas som gisslan för att tvinga fram regeringsåtgärder. Ändå uppfann inte Hamas denna taktik i ett vakuum – den har historiska prejudikat och psykologisk logik.

Fångutväxlingen av Gilad Shalit 2011, där över 1 000 palestinier frigavs i utbyte mot en enda israelisk soldat, förstärkte uppfattningen bland palestinier att endast gisslantagning ger resultat. Eftersom Israels rättssystem inte erbjuder någon väg till rättvisa för fångar använder Hamas gisslan som förhandlingsmarker – en etiskt avskyvärd men politiskt effektiv strategi. Återigen är poängen inte att försvara handlingen, utan att konfrontera dess rot: ett samhälle som brutalt drivits till att tro att diplomati och laglighet saknar värde.

Den moraliska och rättsliga likvärdigheten ligger alltså inte i metoderna – gisslantagning och frihetsberövande – utan i deras underliggande olaglighet och avhumaniserande effekt. Israels godtyckliga frihetsberövanden och Hamas gisslantagning är båda brott mot internationell rätt och riktar sig mot civila. Den ena är statssanktionerad, rutiniserad och insvept i juridisk byråkrati; den andra är spektakulär och omedelbar. Men båda är delar av samma cykel av tvång, trauma och förtvivlan.

Delat lidande

Sorgen på den israeliska sidan är djup. Familjer till gisslan uthärdar en plågsam osäkerhet, oförmögna att veta om deras nära och kära är vid liv, än mindre när eller hur de kommer att återvända. Deras smärta speglar den hos palestinska familjer som upplever samma frånvaro, rädsla och hjälplöshet under ett annat namn: "administrativt frihetsberövande".

Detta parallella lidande borde ha skapat utrymme för empati. Istället har det vapeniserats. Demonstranter i Israel som kräver vapenvila och ett gisslanavtal har ignorerats eller avfärdats. Familjer till israeliska gisslan, inklusive personer som Haim Rubinstein, har offentligt anklagat Netanyahu-regeringen för att offra deras nära och kära för politiska vinningar.

Missad möjlighet och politiskt misslyckande

En väg ut ur denna avgrund fanns. I oktober 2023 erbjöd bakkanalsförhandlingar ledda av Gershon Baskin, med medling av Qatar och Hamas-kontakter, en livskraftig ram för ömsesidig frigivning. Men Netanyahus hårdnackade regering, dominerad av ultranationalister som Itamar Ben-Gvir och Bezalel Smotrich, avvisade dessa förslag. Oren Setter, då en nyckelperson i gisslanförhandlingarna, avgick i protest mot den missade möjligheten.

Detta var inte ett taktiskt misstag – det var ett moraliskt misslyckande. Att prioritera militär eskalering framför humanitära lösningar har inte befriat vare sig israeler eller palestinier. Det har fördjupat smärtan, drivit ytterligare radikalisering och befäst användningen av fångar som krigsinstrument.

Att bryta cykeln

Att avsluta denna cykel börjar inte med flyganfall eller gisslanräddningar, utan med att demontera de strukturer som gjorde dem nödvändiga. Israel måste avskaffa sitt system med godtyckliga frihetsberövanden och militärdomstolar – metoder som förstör rättsstatsprincipen och föder våldsamma vedergällningar. Utan att ta itu med denna kärnorättvisa kommer varje tillfälligt vapenstillestånd eller utbyte endast att fördröja nästa cykel av kidnappningar och blodsutgjutelse.

Rättvisa kan inte vara selektiv. Samma principer som fördömer Hamas gisslantagning måste också avvisa Israels obegränsade, utomrättsliga fängslande av civila. Tills båda formerna av fångenskap avskaffas kommer båda folken att förbli fångar i ett system som frodas på ömsesidigt lidande.